

**EUROPEAN
REFORMS
BULLETIN
2015 No 2**

European Reforms Bulletin 2015

scientific peer-reviewed journal

No. 2

Founded and edited by Centre for European Reforms Studies, a.s.b.l. Grand Duchy of Luxembourg (Registre de commerce et des sociétés, Luxembourg, F 10.340, siège social: L-1541 Luxembourg, 36, boulevard de la Fraternité).

Tel.: +352661153528

e-mail: bulletin@email.lu

http://cers.eu.pn/bulletin.html

Editorial board: Yeskov S. (PhD, Assoc. Prof., Luxembourg, editor-in-chief), Zaiets O. (PhD, Luxembourg, deputy editor), Dymarskii Ia. (D.Sc., Prof., Russian Federation), Kaluzhnyi R. (D.Sc., Prof., Ukraine), Karchevskiy N. (D.Sc., Prof., Ukraine), Korystin O. (D.Sc., Prof., Ukraine), Nedodaieva N. (D.Sc., Prof., Israel), Rozovskiy B. (D.Sc., Prof., Ukraine), Zablodska I. (D.Sc., Prof., Ukraine).

European Reforms Bulletin is an international, multilingual (English, Ukrainian, Russian), scholarly, peer-reviewed journal, which aims to publish the highest quality research material, both practical and theoretical, and appeal to a wide audience. It is an official bulletin of the Centre for European Reforms Studies and is published 4 times a year (quarterly). It includes articles related to legal and economic issues of reforms in European Union and Europe-oriented countries, including efficiency and experience of these reforms, comparative studies on all disciplines of law, cross-disciplinary legal and economic studies, and also educational issues. It welcomes manuscripts from all over the world, in particular from countries which made European choice recently. It accepts articles from professional academics, researchers, experts, practitioners and PhD students.

Responsibility for the accuracy of bibliographic citations, quotations, data, facts, private names, enterprises, organizations, institutions and government bodies titles, geographical locations etc. lies entirely with authors. All the articles are published in author's edition. Authors must accept full responsibility for the factual accuracy of the data presented and should obtain any authorization necessary for publication. The editorial board and the Centre for European Reforms Studies do not always share the views and thoughts expressed in the articles.

The editorial board reserves the right to refuse any material for publication and advises that authors should retain copies of submitted manuscripts and correspondence as material cannot be returned. Final decision about acceptance or rejection rests with the editor-in-chief and editorial board. By submitting an article for publication author declares that the submitted work is original and not being considered elsewhere for publication and has not been published before.

Special issue dedicated to the International Scientific Conference "Reforms in the Eastern Partnership Countries: Legal Aspects" (Luxembourg, Grand Duchy of Luxembourg, 24-25 July, 2015). Recommended for publication by the Centre for European Reforms Studies (General meeting protocol No. 2, 07.08.2015)

© European Reforms Bulletin, 2015

© Authors of articles, 2015

Table of contents

Albul S.V. Criminal Intelligence as a Function of Operatively- Search Activity: European Experience and Ukrainian Prospects	2
Bakhurinska M.M. Problems of State Register of Immovable Property Rights and the State Land Cadastre in Ukraine: Possible Ways of Solutions	7
Balynska O.M. Symbolization as a Way to Rationalize a Legal Reality	10
Govorun D.M. Some Questions of Realization of Auditing Powers by Courts of Appellate Jurisdiction according to the Criminal Procedural Legislation of Ukraine and France	17
Haivoronska Ya.V. On Questions of Administrative Compulsion in Realization of Financial Monitoring Mechanism	22
Kalyuzhnyi R.A. Development of National Legal Ideology of the State in Conditions of Globalization	26
Katsyuba K.V. Association of co-owners of an apartment building: Reforms of Ukrainian legislation	30
Kiriiaak O.V. The Extension of Methods in Civil Procedural Regulation	34
Korystin O.Ye. Phenomenon of Terrorism in Ukraine: Preconditions of Origin and Spreading	37
Kozachenko O.I. The Principles of Confidentiality during the Covert Investigation (Investigative Actions)	44
Kretova A.Yu. Efficiency of Enterprise Activity: an Analysis of the Evaluation Methods within the Economic Approach	46
Poliakova A.G. Men's Issues in Ukraine and Poland: Paternity Rights as Case Study	51
Selivanov O.A. The quality of the administrative services as the guarantee of public service direction of Executive power bodies' activity	55
Tarasenko R.V. The Detention to Ensure the Security of the Accused: Jesuit Practice or Exceptional Necessity?	57
Tatulych I.Yu. Procedure in Civil Proceedings	62
Tsybuliak-Kustevych A.S. Theoretical and Legal Reasoning of the Necessity to Implement an Institute of Justice of the Peace in Ukraine	67
Vilchyk T.B. Advocacy as a Human Rights Institute in the Mechanism of Legal Proceedings	78
Yeskov S.V. Privacy and Private Communications Confidentiality Issues, Outlined in the PACE Resolutions	84
Zaiets O.M. Legal and Organizational Structure Mechanism of Counteraction to Criminal Offences in the Field of Insurance	87

The Detention to Ensure the Security of the Accused: Jesuit Practice or Exceptional Necessity?

Ruslan V. Tarasenko

Odessa State University of Internal Affairs, Ukraine

e-mail: romfomen@gmail.com

Abstract: The article is devoted to the practice and theory of preventive measure in the form of detention to ensure the security of the accused. The disclosed views of scientists and researchers on the admissibility of using of the detention to ensure the security of the accused from reprisals of members of an organized criminal group or the relatives of a victim for the purpose to prevent public outrage and the Lynch court. The thorough analysis of the national legislation of Ukraine, foreign practice of the witness protection and the practice of the European Court of Human Rights on the use of detention to ensure safety of the participants of criminal process. The author stressed the necessity of the use of detention to ensure the security of the accused in Ukraine only if the relevant amendments to the Criminal Procedural Code of Ukraine state the exclusivity and strict criteria of such procedure.

Keywords: detention, accused, witness, participant of the criminal proceedings, security measures, criminal case.

Стабільне функціонування системи кримінального судочинства є запорукою підтримання правопорядку, побудови громадянського суспільства та правової держави в Україні. Зазначена стабільність досягається шляхом забезпечення у межах кримінального провадження безперешкодного та безпечного виконання процесуальних функцій усіма його учасниками, особливо щодо надання свідчень під час допитів та сприяння проведенню інших процесуальних дій. За 2014 рік органами внутрішніх справ України (надалі – ОВС) лише офіційно було зареєстровано 39 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 386 Кримінального кодексу України (надалі - КК), що пов'язані із перешкоджанням з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку, 26 правопорушень, передбачених ст. 377 КК (погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного), 14 правопорушень, передбачених ст. 398 КК (погроза або насильство щодо захисника чи представника особи), 2 правопорушення, передбачених ст. 399 КК (умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи). Переважна більшість проанкетованих нами респондентів (78,8 % працівників органів досудового розслідування ОВС, 96,5 % працівників оперативних підрозділів ОВС) вважає, що на сьогодні існує необхідність вдосконалення діяльності із забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства.

За результатами аналізу роботи підрозділів судової міліції по Україні у окремо взятий період 2014 року в середньому ними здійснювалися заходи безпеки стосовно 179 осіб, 2013 року - стосовно 173 осіб, 2012 року – стосовно 171 особи, 2011 року – стосовно 168 осіб. У цілому, впродовж 2009 року на виконання СПСМ «Грифон» надійшло 419 постанов органів, які забезпечують безпеку, про застосування заходів безпеки стосовно 582 осіб, узятих під захист, відповідно у 2010 році – 551 постанова стосовно 611 осіб, у 2011 році - 449 постанов стосовно 607 осіб, у 2012 році – 228 постанов стосовно 374 осіб, у 2013 році – 290 постанов стосовно 403 осіб, у 2014 році – 211 постанов стосовно 315 осіб, за 6 місяців 2015 року – 200 постанов стосовно 274 осіб. Водночас, зважаючи на значний ступінь протиправного впливу на учасників кримінального процесу у нашій державі, судові та правоохоронні органи не в змозі забезпечити у повному обсязі гарантії безпеки їхньому життю, здоров'ю, житлу чи майну. Підозрювані й обвинувачені, які вирішують сприяти правосуддю у викритті злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації, найчастіше не мають можливості безпечно виконання свого громадського обов'язку всупереч прагненню лідерів злочинних угруповань. Трапляються випадки, коли інтереси правосуддя вимагають від слідчого, прокурора, судді забезпечити безпеку підозрюваних, обвинувачених, навіть всупереч волі останніх.

Окремим проблемам забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства приділено певну увагу в працях відомих процесуалістів, криміналістів і вчених у галузі оперативно-розшукової діяльності, зокрема К.В. Антонова, Л.І. Аркуші, В.П. Бахіна, Л.В. Брусніцина, М.П. Водька, А.М. Волощука, І.О. Воронова, В.І. Галагана, Е.О. Дідоренка, О.Ф. Долженкова, О.Ю. Єпіхіна, В.П. Захарова, О.А. Зайцева, В.С. Зеленецького, А.В. Іщенко, Н.С. Карпова, І.П. Козаченка, В.В. Крутова, Я.Ю. Кондратьєва, В.К. Лисиченка, Д.Й. Никифорчука, С.С. Овчинського, Ю.Ю. Орлова, В.Л. Ортинського, М.А. Погорєцького, В.Д. Пчолкіна, М.Б. Саакяна, В.Г. Самойлова, Г.К. Синілова, О.П. Снігерьова й інших. На монографічному рівні зазначеної проблематики в своїх наукових роботах торкалися українські дослідники І.В. Басиста, О.О. Гриньків, Г.О. Душейко, Ю.М. Крамаренко, М.В. Куркін, А.О. Ляш, Т.І. Панасюк, С.М. Пашков, Р.М. Шехавцов. Дослідженню окремих питань забезпечення безпеки присвятили свої дисертації зарубіжні вчені М.О. Авдєєв, Л.А. Гребенчікова, Є.В. Євстратенко, Є.В. Жаріков, М.В. Карпівич, С.В. Маркелов, М.В. Новікова, М.П. Фадєєва, А.Б. Ширітов і інші. Проте у роботах зазначених науковців питання застосування такого запобіжного заходу як тримання під вартою з метою забезпечення безпеки підозрюваного, обвинуваченого не розглядалися. Таке положення не відповідає сьогоденним потребам науки та практики правоохоронної

діяльності, оскільки існує нагальна необхідність у підвищенні ефективності системи кримінального судочинства, базуючись на використанні механізмів забезпечення безпеки.

Згідно кримінального процесуального законодавства України тримання під вартою є одним із запобіжних заходів, який застосовується: під час досудового розслідування - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження - судом за клопотанням прокурора [1, ст. 176]. Метою застосування будь-якого запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків. При цьому тримання під вартою є найбільш суворим запобіжним заходом. Тож, не випадково ч. 1 ст. 183 Кримінального процесуального кодексу України (надалі - КПК) визначає тримання під вартою винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК [1, ст. 183]. Зокрема, одним із таких ризиків є визначені у п. 3 ч. 1 ст. 177 КПК спроби незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні.

Проте на сьогодні в Україні слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою із метою забезпечення безпеки підозрюваного, обвинуваченого. Адже законодавчо визначеною підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що саме підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК. Тож у КПК не йдеться про учинення таких дій щодо самого підозрюваного, обвинуваченого як підстави для застосування запобіжного заходу.

До того ж конструкція ч. 2 ст. 183 КПК передбачає вичерпний перелік випадків, коли запобіжний захід у вигляді тримання під вартою може бути застосований. І про застосування цього запобіжного заходу з метою забезпечення безпеки там не передбачено.

За результатами анкетування 628 працівників оперативних підрозділів ОВС України, 291 працівника органів досудового розслідування МВС України, а також експертного опитування досвідчених 76 оперативних працівників ОВС, 44 слідчих ОВС, 17 прокурорів та 19 суддів нами не виявлено випадків застосування тримання під вартою з метою забезпечення безпеки підозрюваних, обвинувачених (із застереженням – в умовах чинного КПК, тобто з 2012 року). Хоча, як виявилось, у слідчій практиці подекуди існує необхідність для застосування цього запобіжного заходу до тих підозрюваних, обвинувачених, життю та здоров'ю яких загрожує реальна небезпека.

У науково-практичній літературі багато писалося про те, що на практиці нерідко зустрічалися випадки, коли шляхом арешту обвинуваченого забезпечувалися як інтереси правосуддя, адже обвинувачений втрачав можливість ухилитися від слідства та суду, так і інтерес самого обвинуваченого, якщо його життю загрозувала небезпека з боку співучасників злочину, зокрема, з боку представників організованого злочинного угруповання.

Ще у 1948 році радянським вченим-процесуалістом М.О. Чельцовим висловлено думку про те, що арешт (тримання під вартою) може бути застосований в якості заходу безпеки: «злочинець, залишений на свободі, нерідко вселяє побоювання рецидиву, інколи ж, якщо вчинений ним злочин загальновідомий, залишення його на свободі обурює громадську думку» [5, с. 336-337]. Посилаючись на французьке видання, цей автор цитує: «...попереднє ув'язнення є загальноприйнятним заходом безпеки (проти можливості рецидиву і при пійманні на місці злочину – проти громадського обурення)...» [5, с. 336-337].

Аналогічну думку висловлено Є.М. Клюковим [9, с. 83] про те, що підставами для затримання (і взяття під варту) можуть бути суспільне обурення, що виникає при залишенні на свободі особи, підозрюваної (обвинуваченої) у вчиненні тяжкого злочину, а також необхідність забезпечити особисту його безпеку, тобто запобігти суду Лінча.

У своїй монографії З.З. Зінатуллін допускав затримання підозрюваного у вчиненні злочину з метою забезпечення його особистої безпеки від можливою розправи з боку потерпілих і їхніх рідних та інших осіб, задоволення почуття суспільної справедливості потерпілих і інших громадян. Проте цим вченим зазначено, що ці цілі не можуть виступати в якості самостійних, ізольованих від основних (з'ясування причетності до вчиненого злочину, вирішення питання про застосування запобіжних заходів) [13, с. 27-28, 88]. Цей автор вказав на винятковість такого затримання: «У силу винятковості подібних випадків вони у бланку протоколу затримання не зазначені» [13, с. 89].

Російський дослідник Ю.Ф. Лубшев зазначає, що мотиви та цілі затримання підозрюваного виступають у певному поєднанні, та наводить приклад, коли мотивами затримання громадянина В., який вчинив хуліганське побиття вагітної сусідки, були: «припинення подальшої злочинної діяльності, забезпечення його особистої безпеки від можливої розправи родичів потерпілої і задоволення почуття суспільної справедливості» [10, с. 89].

Іншої думки І.М. Гуткін [8, с. 9-10], який висловив занепокоєння визначенням в якості цілі затримання забезпечення особистої безпеки підозрюваного від можливою розправи з боку потерпілих і їхніх рідних та інших осіб, задоволення почуття суспільної справедливості потерпілих і інших громадян. Цей вчений висловився категорично: «Не може застосовуватися затримання і для забезпечення особистої безпеки підозрюваного, бо для цього не потрібно піддавати його тим правообмеженням, які притаманні

затриманню. Що ж стосується такої мети, як задоволення почуття суспільної справедливості, то вона не відрізняється достатньою визначеністю і неминуче призвела б до невинувато широкому позбавленню волі громадян, підозрюваних у злочині» [8, с. 10].

Звичайно, що обурення громадян із приводу учинення будь-якого резонансного особливо тяжкого злочину, що вкрай суперечить суспільній моралі, є цілком природним. У минулому соціальні емоції нерідко спонукали органи розслідування, прокуратуру та суд робити передчасні, недостатньо обґрунтовані затримання й арешти. Українські вчені-процесуалісти О.І. Білоусов та С.М. Смоков відзначають, що прагнення задовольнити «почуття суспільної справедливості», догодити публіці призводить до серйозних порушень законності в діяльності органів розслідування, прокуратури та суду, тому «суспільні пристрасті» не можуть служити підставою для затримань і арештів [3, с. 51]. Щодо безпеки підозрюваного, не затриманого у разі відсутності встановлених законом підстав, то її зобов'язані забезпечити відповідні суб'єкти кримінального процесу та підрозділи, на які покладено обов'язок провадити заходи безпеки. За відсутності підстав для затримання певної особи немає ґрунту для його суспільного осуду, оскільки «соціальне обурення» нерідко інспіровано. Затримання підозрюваного «у його ж інтересах» – це езуїтська постановка питання, не властива демократичній природі кримінального процесу [3, с. 51].

З іншого боку, тимчасове (від кількох днів і на більш тривалий строк) тримання під вартою в захисних цілях визначається Управлінням по наркотикам та злочинності Організації Об'єднаних Націй (ООН) як позитивна практика в системі невідкладних заходів безпеки [6, с. 66]. У окремих країнах, наприклад у Чилі [6, с. 30] на законодавчому рівні набір заходів захисту у випадку вчинення тяжких злочинів включає поряд з такими загальноприйнятими заходами безпеки як приховування особи свідка, переселення, зміна особистих даних, також і утримання під вартою в захисних цілях. Але зазначимо, що традиційні настрої спільноти західного світу, законслухняність громадян, високий рівень правової свідомості працівників органів правопорядку мінімізують ризик зловживань і безпідставного обмеження прав і законних інтересів учасників кримінального процесу.

Тож, поряд з позитивною практикою забезпечення безпеки шляхом тримання під вартою маємо навести і негативну. Так, розділ 185А Кримінально-процесуального закону 1977 року Південно-Африканської Республіки (ПАР) регулював (до 2000 року) захист свідків та передбачав, що свідки могли - для цілей захисту - утримуватися під вартою без їх згоди [6, с. 65]. Така репресивна і обмежувальна міра використовувалася для того, щоб змусити свідків давати свідчення і стати інструментом режиму апартеїду на політичних судових процесах. У 2000 році новий закон про захист свідків скасував зазначений розділ 185А КПК ПАР і включив положення, що передбачає, що свідки мають добровільно погоджуватися на включення в програму захисту свідків, і утримання у тюремній або поліцейській камері не може застосовуватися навіть як захисний засіб [6, с. 65].

Іншим негативним прикладом є колись існуюча у нацистській Німеччині практика «захисного арешту» без суду і слідства противників режиму, ідеологічних ворогів та інших неугодних персон та утримання їх у концентраційних таборах. Інструмент «захисних арештів» став наслідком указу рейхспрезидента Німецької імперії «Про захист народу і держави» від 28 лютого 1933 [7] і передбачав нібито тимчасову міру - захист заарештованого від народного гніву і розправи над ним або захист державної безпеки шляхом поміщення арештованого в особливе закрите поселення.

Суперечливі погляди науковців та дослідників, різнобарвна практика застосування тримання під вартою з метою забезпечення безпеки підозрюваного, обвинуваченого змушують нас звернутися до практики Європейського суду з прав людини. Зокрема, до рішення Європейського суду «І. А. проти Франції» (I A v France, 28213/95, 23 вересня 1998 року). Згідно цього рішення «суд визнає, що деякі злочини, внаслідок їхньої особливої тяжкості й суспільної реакції на них, можуть стати причиною таких порушень громадського порядку, які можуть виправдовувати досудове тримання під вартою, принаймні протягом певного часу. Тож за виняткових обставин це міркування може бути враховане для цілей Європейської конвенції, в усякому разі тією мірою, якою внутрішнє право визнає поняття порушення громадського порядку, спричинене злочином. Проте цю підставу можна вважати такою, що має стосунок до справи, та достатньою лише за умови її підкріплення фактами, здатними довести, що звільнення обвинуваченого з-під варти справді спричинить порушення громадського порядку» [11, с. 102]. «Суд визнає, що в деяких випадках **безпека особи, щодо якої провадиться слідство, вимагає його подальшого тримання під вартою**, принаймні протягом якогось часу. Однак це може ставатися тільки за виняткових обставин, що стосуються характеру відповідних злочинів, умов, за яких їх було вчинено, і контексту, в якому вони відбувалися...» [11, с. 103].

Слід звернути увагу на рішення Європейського суду «Александр Макаров проти Росії» (Aleksandr Makarov v Russia, 15217/07, 12 березня 2009 року). У цій справі сказано, що «суд вже кілька разів постановляв, що деякі злочини, внаслідок їхньої особливої тяжкості й суспільної реакції на них, можуть стати причиною таких порушень громадського порядку, яка може виправдовувати досудове тримання під вартою, принаймні протягом певного часу. Тож за виняткових обставин це міркування може бути враховане для цілей Конвенції, в усякому разі тією мірою, якою внутрішнє право визнає поняття порушення громадського порядку, спричинене злочином. Проте цю підставу можна вважати такою, що має стосунок до справи, та достатньою лише за умови її підкріплення фактами, здатними довести, що

звільнення обвинуваченого з-під варти справді спричинить порушення громадського порядку» [11, с. 103-104].

Слід звернути увагу на наступні тези зазначеного рішення: «У цій справі такі умови дотримані не були. Крім того, що в російському законодавстві поняття порушення громадського порядку не наведене в переліку допустимих підстав для тримання обвинувачуваного під вартою. Суд також відзначає, що представники уряду посилалися на гіпотетичну загрозу громадському порядку з винятково абстрактного погляду, поклавши в основу своїх припущень лише тяжкість злочинів, нібито вчинених заявником. Уряд не представив жодних доказів і не вказав ні на один приклад, який свідчив би, що звільнення заявника могло становити реальну загрозу громадському порядку» [11, с. 104]. Тож, якщо у внутрішньому законодавстві запобігання порушення громадського порядку або забезпечення безпеки підозрюваного, обвинуваченого не передбачені серед підстав для тримання під вартою, то застосування цього запобіжного заходу із такою метою суперечить Європейській конвенції з прав людини і основоположних свобод.

У цілому, як бачимо, виняткове тимчасове утримання під вартою з метою забезпечення безпеки підозрюваного, обвинуваченого цілком відповідає вимогам Європейської конвенції з прав людини і основоположних свобод.

За результатами проведеного нами [12, с. 283] анкетування 628 працівників оперативних підрозділів ОВС виявилось, що 58 % респондентів вважають виправданим утримання під вартою підозрюваних (обвинувачених) з метою забезпечення їх власних інтересів та фізичної безпеки, попередження порушень громадського порядку, але тільки у виняткових випадках, що стосуються резонансних злочинів. 28 % респондентів вважають це виправданим безумовно.

Результати анкетування 291 працівника органів досудового розслідування свідчать, що 52,4 % категорично проти утримання під вартою підозрюваних (обвинувачених) з метою забезпечення їх власних інтересів та фізичної безпеки, попередження порушень громадського порядку. 37,5 % слідчих вважають такі дії виправданими, але тільки у виняткових випадках.

Варто відмітити, що застосовуване у окремих країнах тримання під вартою щодо тих підозрюваних, обвинувачених, яким загрожує небезпека, має примусовий характер, коли особа воліла б відмовитися від такого захисту. Окремі положення діючого Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [2, ст. 17] передбачають певні наслідки відмови особи від захисту, коли заходи безпеки відносно неї не проводяться. Разом з тим, у законі [2, ч. 2 ст. 17] прописано, що за наявності загрози настання тяжких наслідків за санкцією прокурора або за ухвалою суду стосовно цих осіб все ж можуть здійснюватися окремі заходи безпеки. Тобто, заходи безпеки застосовуються всупереч волі особи, якій загрожує небезпека.

Звичайно, що будь-яка форма примусового застосування заходів безпеки не заохочує до активної участі у кримінальному процесі та сприяння слідству і суду. Як зазначають Л.І. Бронзова та А.Ю. Красноглазов, розглядаючи альтернативні заходи захисту, за кордоном у деяких випадках поліція може вдаватися до тримання свідків під вартою з метою їхнього захисту, навіть якщо цей спосіб захисту не особливо схильний заохочувати свідків співпрацювати із владою [4]. Зазначені автори [4] вказують на існування явної небезпеки зловживання положеннями законодавств багатьох країн, які дозволяють тримання під вартою важливого свідка (того, хто має унікальну інформацію про злочин).

З урахуванням вищевикладеного вважаємо, що в сучасних умовах євроінтеграційних процесів і подальшого реформування національного законодавства України, приведення судової і правоохоронної систем у відповідність до загальноєвропейських стандартів і цінностей забезпечення безпеки підозрюваного, обвинуваченого шляхом застосування до нього тримання під вартою може мати місце лише у виняткових випадках, при цьому це має прямо передбачатися кримінальним процесуальним законом із зазначенням суворих критеріїв такого застосування.

У цілому, застосування у виняткових випадках з метою забезпечення безпеки до підозрюваного, обвинуваченого такого запобіжного заходу як тримання під вартою відповідає вимогам Європейської конвенції з прав людини, позитивній закордонній практиці захисту свідків та висновкам Європейського суду з прав людини, проте використання такого захисного механізму в Україні потребує внесення відповідних доповнень до КПК України в частині:

- доповнення підстав застосування запобіжного заходу, передбачених ч. 2 ст. 177 КПК, ризиком реальної загрози життю та здоров'ю підозрюваному, обвинуваченому, якщо запобіжний захід до нього не буде застосовано;

- доповнення вичерпного переліку випадків (коли запобіжний захід у вигляді тримання під вартою може бути застосований), передбаченого ч. 2 ст. 183 КПК, наступним положенням: «до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину лише за умови підкріплення фактами, здатними довести, що перебування на волі цієї особи спричинить реальну загрозу її життю та здоров'ю».

References:

1. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Procedure Code of Ukraine] 13.04.2012. *Ofitsiyniy sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: < <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> > (2015, june, 14). (In Ukrainian).

2. *Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia bezpeky osib, yaki berut uchast u kryminalnomu sudochynstvi»* [Law of Ukraine «On the safety of persons involved in criminal proceedings»] 23.12.1993. *Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>> (2015, June, 14). (In Ukrainian).
3. Bilousov, O.I. and S.M. Smokov (2009) *Zatrymannia pidozriuvanoho u kryminalnomu protsesi Ukrainy* [The detention of a suspect in the criminal process Ukraine]. Odessa, 2009. 112 p. (In Ukrainian).
4. Bronzova, L.I. and A.Iu. Krasnohlazov (2014) *Zarubezhnyi opyt pryimeneniya alternatyvnykh mer zashchyty svydetelei* [Foreign experience of the application of alternative measures to protect witnesses]. *Sovremennyye problemy nauky y obrazovaniya: Elektronnyi nauchnyi zhurnal [Problems of Education and Science: Electronic scientific journal]*, 2014, No.5. Available at: <<http://www.science-education.ru/119-14620>> (2015, June, 14). (In Russian).
5. Cheltsov, M.A. (1948) *Uholovnyi protsess [Criminal process]*. Moscow: Yuryd. yzd-vo MU SSSR. 624 p. (In Russian).
6. Good practices for the protection of witnesses in criminal proceedings involving organized crime (2008). New York: United Nations Office on Drugs and Crime. 112 p.
7. Gruchmann, Lothar (2001) *Justiz im Dritten Reich [Justice in the Third Reich]*. Anpassung und Unterwerfung in der Ära Gürtner. München: Oldenbourg. 1309 p.
8. Hutkyn, Y.M. (1980) *Aktualnye voprosy uholovno-protsessualnogo zaderzhaniya [Actual issues of criminal procedure detentions]*. Moscow: Akad. MVD SSSR. 89 p. (In Russian).
9. Kliukov, E.M. (1971) *Osnovanye k zaderzhaniyu po sovetskomu uholovno-protsessualnomu zakonodatelstvu* [The grounds for detention under the Soviet criminal procedure law]. *Sbornyk aspyrantskykh robot. Obshchestvennye nauky. Pravo [Collected works of graduate students. Social sciences. Law]*. Kazan, 1971, p. 83. (In Russian).
10. Lubshev, Iu.F. (1997) *Advokat v uholovnom dele [A lawyer in a criminal case]*. Moscow: Yuryst. 408 p. (In Russian).
11. McBride, Jeremy (2010) *Yevropeiska konventsia z prav liudyny ta kryminalnyi protses [The European Convention on Human Rights and criminal proceedings]*. Heneralnyi dyrektorat z prav liudyny i pravovykh pytan, Rada Yevropy. Kyiv: «K.I.S.». 576 p. (In Ukrainian).
12. Tarasenko, R.V. (2015) *Bezpeka uchastnykiv kryminalnogo sudochynstva: kryminalni protsesualni ta operatyvno-rozshukovi osnovy [Safety for the participants of criminal process: criminal process and operative-investigative basis]*. Odessa: MVS Ukrainy, Odeskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. 510 p. (In Ukrainian).
13. Zynatullyn, Z.Z. (1981) *Uholovno-protsessualnoe prynuzhdeniye y eho efektyvnost. Voprosy teoryy y praktyky*. [Criminal procedure compulsion and its effectiveness. Questions of theory and practice]. Kazan: Yzd-vo Kazanskoho un-ta. 136 p. (In Russian).

Centre for European Reforms Studies a.s.b.l.
(Grand Duchy of Luxembourg)

European Reforms Bulletin
scientific peer-reviewed journal

2015
No. 2

Passed for printing 10.08.2015. Appearance 31.08.2015.
Typeface Times New Roman. Circulation 100 copies.

Design, computer page positioning, layout: **Centre for European Reforms Studies, a.s.b.l. Grand Duchy of Luxembourg**
All the articles are published in author's edition. Publishing institution: **Centre for European Reforms Studies, a.s.b.l. Grand Duchy of Luxembourg** (Registre de commerce et des sociétés, Luxembourg, F 10.340, siège social: L-1541 Luxembourg, 36, boulevard de la Fraternité),
+352661153528, e-mail: bulletin@email.lu, <http://cers.eu.pn/bulletin.html>